

Eneolit

Eneolithic

Bílovice (k. ú. Bílovice u Uherského Hradiště, okr. Uherské Hradiště)

„Ploštiny“.

Kultura zvoncovitých pohárů. Ojedinelý nález. Průzkum. Uložení nálezu: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1147000N, 17.5528200E

Při povrchových průzkumech lokality se podařilo kromě dvou patinovaných artefaktů (viz oddíl Paleolit) objevit také pozdně eneolitický segment z šedohnědého radiolaritu (obr. 1). Artefakt je zhotoven na masivní čepeli s čočkovitým a místy až plankonvexním profilem (rozměry: 39 × 15,5 × 8 mm). Na dorzální ploše artefaktu se nachází strmá plošná retuš, přičemž jedna z polovin vykazuje také známky výrazného lesku. Na ventrální straně je plošně retušována pouze jedna z hran. Nástroj může být po chronologické stránce dáván do souvislosti pravděpodobně s nositeli kultury zvoncovitých pohárů, jejichž aktivity prozatím nebyly z této polohy evidovány. Více dokladů o jejich pobytu však pochází z katastru sousedních Březolup a Topolné (cf. Kopacz et al. 2009, 153; Čižmář 2012, 156).

Obr. 1. Bílovice. Segment. Kultura zvoncovitých pohárů. Foto J. Bartík.

Fig. 1. Bílovice. Segment. Bell Beaker culture. Photo by J. Bartík.

Literatura

Čižmář, I. 2012: Topolná (okr. Uherské Hradiště).

Přehled výzkumů 53(1), 156.

Kopacz, J., Přichystal, A., Šebela, L. 2009: *Lithic Chipped Industry of the Bell Beaker culture in Moravia and its East-Central European Context*. Kraków, Brno: Polska Academia Umiejętności, Archeologický ústav Akademie věd České republiky, Brno, v. v. i.

Summary

Bílovice (Bílovice u Uherského Hradiště cadastral area, Uherské Hradiště District). A grey-brown radiolarite segment dated to the Bell Beaker culture was found in the “Ploštiny” field (Fig. 1). This is the first Late Eneolithic find from the Bílovice cadastral area.

Jaroslav Bartík

Blučina (okr. Brno-venkov)

„Pastviska“.

Kultura zvoncovitých pohárů. Neurčený areál. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0576706N, 16.6655497E

V průběhu výzkumu na polykulturní lokalitě v trati „Pastviska“ (bližší údaje viz oddíl Doba bronzová), byl v zázemí jedné z jam z doby bronzové získán také stěp charakteristický pro kulturu se zvoncovitými poháry.

Literatura

Neuveveno.

Summary

Blučina (Brno-Country District). In 2020, a rescue excavation took place in “Pastviska” field, yielding one Bell Beaker culture sherd among other Bronze Age items.

Ivan Čižmář

Bouzov (k. ú. Blažov, okr. Olomouc)

„Na Nivách“.

Časný eneolit. Místo sběru. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84 – 49.6841389N, 16.8892778E

V lednu 2020 získalo Vlastivědné muzeum v Olomouci měděnou sekeru, kterou našli J. a R. Hladilovi na louce v trati „Na Nivách“ západně od obce Blažova. Darovaný artefakt představuje plochou sekeru s mírně konkávně prohnutými boky a zaoblenými hranami. Její povrch je zvrásněný. Dochované rozměry činí: délka 135 mm, šířka 18–37 mm, max. síla 17 mm, váha 364,7 g (obr. 2). Podle provedené RFA analýzy obsahuje sekera 95,96 % mědi, 2,66 % stříbra, 0,545 % bismutu, 0,53 % antimonu, 0,292 % železa a méně než 0,12 % zinku. Sekeru můžeme přiřadit k první typologické skupině plochých seker, pro niž jsou typické úzké a masivní exempláře (srov. Dobeš et al. 2019, 31–32). Podle výsledků RFA analýzy byla vyrobena z mědi typu Nógrádmárcal, která je patrně slovenského původu. Na základě výše uvedených poznatků můžeme popsání artefakt zařadit do časného eneolitu.

Literatura

Dobeš, M., Fikrle, M., Drechsler, A., Faltýnek, K., Fojtík, P., Halama, J., Jarůšková, Z., Kalábek, M., Langová, J., Schenk, Z., Španihel, S., Peška, J. 2019: Eneolitická měděná industrie na Moravě. Nové a staronové nálezy ve světle stávajících poznatků o vývoji středoevropské metalurgie. *Památky archeologické* CX, 5–58.

Obr. 2. Bouzov, k. ú. Blažov. Měděná sekera z časného eneolitu. Foto P. Rozsívál.

Fig. 2. Bouzov, Blažov cadastral area. Copper axe from Early Eneolithic. Photo by P. Rozsívál.

Summary

Bouzov (Blažov cadastral area, Olomouc District), “Na Nivách”. In 2020, the Regional Museum in Olomouc acquired a copper axe datable to the Early Eneolithic (Fig. 2) to add to its collections.

Lukáš Hlubek

Brno (k. ú. Ponava, okr. Brno-město)

Ul. Štefánikova, č. p. 30, ul. Rybníček, č. p. 1, parc. č. 459.

Kultura se šňůrovou keramikou. Pohřebiště/hřbitov. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2106228N, 16.6031878E; 49.2108697N, 16.6030672E; 49.2107944N, 16.6027572E; 49.2105597N, 16.6028994E

Na přelomu února a března roku 2020 byl v Brně na nároží Štefánikovy ulice a Rybníčku (městská část Brno – Královo Pole), v rámci výstavby nového polyfunkčního domu, prováděn záchranný archeologický výzkum. Stavbě, jejímž investorem bylo Město Brno, předcházela demolice stávajícího patrového domu z 60.–70. let 19. století. Přestože téměř celý půdorys demolovaného objektu byl až na malý dvorek podsklepen, podařilo se na dochovaných zbytcích terénu a pod podlahami sklepů odhalit, s ohledem na rozsah zkoumané plochy poměrně intenzivní, doklady osídlení.

Nejbližší okolí stavby nebylo ve středověku a raném novověku osídleno a zdejší pozemky, přiléhající k historické komunikaci spojující město Brno s Královým Polem (dnešní Staňkova ulice), náležely k zemědělskému zázemí města. Teprve na počátku 19. století bylo bezprostředně na sever odtud postaveno c. k. dělostřelecké skladiště. Na jeho místě později vznikla dnes již zdemolovaná dělostřelecká kasárna. Ve stejné době také začaly západním směrem (okolí dnešních ulic Botanická, Dřevařská, Šumavská a Kotlářská) vznikat v souvislosti s počínajícím stavebním boomem četné cihelny. I když prozatím nebyl z nejbližšího okolí znám žádný doklad pravěkého osídlení, dalo se toto, vzhledem k příhodně orientované poloze na sprašové návěži mírně se sklánějící na východ k vodoteči Ponávky, předpokládat.

V okolí stavby se v pozdní době kamenné nacházelo dosud neznámé pohřebiště kultury se šňůrovou keramikou, ze kterého se podařilo výzkumem odhalit jeden, mladší výstavbou značně porušený, hrob s kostrovým pohřbem, zachycený ve stěně stavební jámy (obr. 3). Skelet muže, stáří 16–17 let, byl uložen do obdélné jámy se zaoblenými rohy a zasypaný byl tmavou hnědou plastickou hlínou. V půdoryse dosahovala hrobová jáma rozměrů 2,30 × >1,20 m a její dno se nacházelo 217,85 m n. m., 2,35 m od povrchu bývalého dvorku. Míra původního zahloubení se mohla pohybovat kolem 1,4 až 1,5 m. Zemřelý byl na dně hrobu uložen ve skrčené poloze na boku. Orientace hlavou

k ZSZ a obličejem k jihu byla určena pouze na základě několika dochovaných kostí. V severozápadním rohu hrobové jámy, pravděpodobně za hlavou zemřelého, se z původně asi bohatšího inventáře dochovala část misky schönfeldského typu a džbánek s kamennou broušenou sekerkou.

Obr. 3. Brno-Ponava. Hrobová jáma kultury se šňůrovou keramikou zachycená ve stěně stavební jámy. Foto V. Kolařík.

Fig. 3. Brno-Ponava. Corded Ware culture grave pit documented in the profile of the site (construction) pit. Photo by V. Kolařík.

Literatura

Kolařík, V. 2020: Brno, Štefánikova 30 - polyfunkční dům. Rkp. názevové zprávy č. j. 03/2020. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

Brno (Ponava cadastral area, Brno-City District), the corner of Štefánikova and Rybníček streets. A rescue excavation was carried out in Brno during the construction of a new multi-purpose building. The excavation revealed an inhumation burial of a man from the Corded Ware culture (Fig. 3), which was probably part of a more extensive, as yet unknown, cemetery.

Václav Kolařík, Lenka Sedláčková, Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město)

Stránská skála III; „Na Slatinsku“.

Kultura nálevkovitých pohárů. Sídliště, areál těžby.

Mikrosondáž/vzorkovací sondáž. Badatelský výzkum.

Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1870131N, 16.6816311E

V roce 2020 pokračoval další etapou systematický průzkum exploatačně-dílenského areálu na Stránské skále (SS). Na rozdíl od předchozí sezóny, kdy se výzkum soustředil na polohu SS IV (Bartík, Škrdl 2020), byla věnována pozornost poloze SS III, situované v JV části lokality. V tomto prostoru je předpokládána jak samotná pravěká exploatace rohovců, tak se zde prokazatelně rozprostíralo sídliště osídlené v mladém neolitu až starším eneolitu, které vykazuje nebytové rozsáhlé známky dílenských aktivit spojených se štipáním místních rohovců. V letech 2017–2018 zde bylo provedeno několik zjišťovacích sond, při kterých byl nově objeven rozsáhlý objekt kultury nálevkovitých pohárů a re- vizně prozkoumána část hliníku kultury s moravskou malovanou

keramikou (Bartík et al. 2019). Těmto odkrytým předcházela geomagnetická prospekce, při níž se podařilo proměřit plochu o rozměrech 255 × 125 m, odpovídající výměře 3,2 ha (Milo, Tencer 2017). Z výsledného magnetogramu je zřejmé, že na zkoumané ploše se nachází více jak sedm desítek anomálií, které zde indikují potenciální archeologické objekty. Tři drobnější kruhové anomálie byly testovány s negativním výsledkem (ukázalo se, že se jedná o mělké mísovitě jámy novověkého stáří) již při výzkumu v roce 2017 (Bartík et al. 2019, Fig. 7; objekty 8–10/17). Další etapa testování geofyzikálních anomálií proběhla v srpnu 2020. K ověření výskytu pravěkých objektů bylo vybráno dalších 7 anomálií. Ve dvou případech bylo možné testované anomálie determinovat (na základě ojedinělých fragmentů keramiky a úlomků cihel) jako drobné novověké objekty. Jednu z výrazných anomálií, u které bylo predikováno, že se jedná o objekt se značně propálenou výplní, se nepodařilo v terénu vůbec identifikovat, a to i přes fakt, že v okolí souřadnice jejího středu bylo položeno v síti několik mikrosond. Zbývající čtyři mikrosondy byly pozitivní a na jejich profilech byla zjištěna tmavě hnědá až černá humusovitá výplň pravěkých objektů. Až na jedinou výjimku pochází ze zjišťovacích sond pouze nepočetná kolekce archeologického materiálu v podobě několika málo zlomků keramiky a štípaných artefaktů. Výrazněji početnou kolekci nálezů poskytl jen jeden z objektů na západním okraji zkoumané plochy, z jehož výplně bylo vyzvednuto 146 ks štípané industrie z rohovce typu Stránská skála. Několik dalších desítek štípaných artefaktů se nacházelo na rozhraní výplně objektu a podorníci. Dále bylo objeveno 20 převážně drobných fragmentů keramiky, 12 ostrohranných úlomků vápence, 2 zlomky otloukačů a jeden menší kus pískovce pocházející pravděpodobně z ručního kamenného mlýnku. Získaný keramický materiál nedovoluje pro absenci chronologicky signifikantních prvků bližší datování než do výše zmíněného rozmezí mladého neolitu až staršího eneolitu. Charakterem hmoty se však nalezené zlomky keramiky podobají především materiálu z objektů datovaných do kultury nálevkovitých pohárů. Přesnější funkční interpretaci stejně jako datování nově identifikovaných objektů přinese až budoucí prostorově rozsáhlejší výzkum.

Literatura

- Bartík, J., Škrdla, P., Šebela, L., Přichystal, A., Nejman, L. 2019: Mining and processing of the Stránská skála-type chert during Late Neolithic and Early Eneolithic periods. *Archeologické rozhledy* LXXI(3), 373–417.
- Bartík, J., Škrdla, P. 2020: Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město) „Stránská skála IV“. *Přehled výzkumů* 61(1), 157–158.
- Milo, P., Tencer, T. 2017: *Správa o geofyzikálnom prieskume. Brno – Stránská skála*. Archeogeofyzika Brno. Uloženo: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Summary

Brno (Slatina cadastral area, Brno-City District). The geomagnetic survey conducted during the previous project (Milo, Tencer 2017) at the Stránská skála III site identified a number of different value, dimension and shape anomalies. Seven of these were located in the field tested using micro-test pits in 2020 with the following results: a significant feature was not proven, 2 anomalies were sub-recent (late medieval to the Modern Period), and 4 were positive and proved Neolithic/Eneolithic sunken features (identified with characteristic pottery sherds and lithics). One of the 4 positive features (located within the western part of the surveyed area) yielded a large collection of artefacts (146 items) made from local cherts so is a potential target for future excavation attempts.

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla

Brno (k. ú. Židenice, okr. Brno-město)

Ul. Táborská, Vančurova, parc. č. 5437, 5438/1, 5439/1, 5440, 5441, 5442, 5443/1, 5444/1, 5444/3.

Jordanovská kultura. Sídliště, depot, komunikace.

Plošný odkryv. Záchraný výzkum.

Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1957475N, 16.6485753E

Během podzimu 2020 proběhl záchraný archeologický výzkum na stavbě bytového domu mezi ulicemi Táborská a Vančurova v městské části Brno-Židenice, který odkryl dosud neznámé osídlení jordanovské kultury.

Většina objektů se nacházela v severní části staveniště, při Vančurově ulici. Nejzajímavějším nálezem byl keramický depot, čítající dvě celé nádoby, fragmenty další nádoby a dva silicidové artefakty: jádro a úštěp. Depot byl uložen v poměrně mělké kruhové jámě o průměru cca 1,2 m (obr. 4, 5). Nejrozlehlejším objektem byl hliník, jehož neúplné rozměry přesahují 12 × 8 m, hloubka dosahuje přibližně 1 m. Na nepravidelném dně byly zaznamenány dvě kumulace zlomků vypálené hlíny, nasvědčující o přítomnosti pyrotechnologických zařízení. V zázpysku samotného hliníku se kromě keramických fragmentů našel početný soubor štípané industrie obsahující nástroje, úštěpy i jádra, převážně z rohovce ze Stránské skály. Lze předpokládat, že hliník sloužil druhotně jako dílna na výrobu štípané industrie. Mezi hliníkem a depotem byly nadále zachyceny dvě menší zásobní jámy. Střední a jižní částí plochy stavby vedly dva lineární příkopovité útvary ve směru východ-západ. Z jejich výplně pochází pouze několik silicidových úštěpů a malých zlomků pravěké keramiky. Oba útvary by snad mohly být relikty úvozové cesty.

Obr. 4. Brno-Židenice. Keramický depot jordanovské kultury v sídlištním objektu. Foto J. Zubalík.

Fig. 4. Brno-Židenice. Jordanów culture pottery depot in the settlement feature. Photo by J. Zubalík.

Literatura

- AMČR: Záznam M-202003344 [cit. 2021-04-01].
Archeologická mapa České republiky.

Obr. 5. Brno-Židenice. Keramika jordanovské kultury. Foto J. Zubalík.

Fig. 5. Brno-Židenice. Jordanów culture pottery. Photo by J. Zubalík.

Summary

Brno (Židenice cadastral area, Brno-City District), Táborská and Vančurova streets. In 2020, a rescue excavation took place in the cadastral area of Židenice, which detected evidence of occupation by the Jordanów culture – a clay pit, a chipped industry production workshop, storage pits, a pottery hoard (Fig. 4, 5) and what were probably the remnants of a hollow way.

Jiří Zubalík, Ivan Čížmář

Summary

Bystročice (Olomouc District), “U Topolánky”. The rescue excavation was carried out in May 2020. A grave pit with human remains was revealed and dated to the Corded Ware culture. An inhumation burial (probably a subadult man) was found in the base area of the grave (a rectangular pit).

Lukáš Šín, Marek Kalábek

Bystročice (okr. Olomouc)

„U Topolánky“, parc. č. 362/14.

Kultura se šňůrovou keramikou. Izolovaný pohřeb. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.5401256N, 17.1933883E

Při stavbě rodinného domu na katastru obce Bystročice (okr. Olomouc) byl prováděn archeologický dohled a následný záchraný archeologický výzkum na lokalitě označené jako Bystročice (trať „U Topolánky“). Archeologický dohled přinesl nález kostrového pohřbu uloženého v hrobové jámě. Záchraný archeologický výzkum pak probíhal 13. a 14. května 2020. Lokalita se nachází na svahu obráceném k jihozápadu s nadmořskou výškou 220 m, je vzdálena zhruba 500 m severovýchodně od středu obce Bystročice. Svrchní pokryv na této lokalitě tvoří ornice s podorniční vrstvou o mocnosti v rozsahu od 0,6 m. Tato svrchní vrstva nasedá na jílovité hlinité podloží, do něhož byla zahloblena hrobová jáma. Zjištěna byla oválná hrobová jáma s orientací JZ-SV s délkou 200 cm, šířkou 120 cm a maximální hloubkou 45 cm. Zřejmě mužský kostrový pohřeb byl v jámě uložen rovnoměrně ve skrčené poloze na pravém boku s orientací JZ-SV, jednalo se o subadultního jedince. V jámě byla zjištěna štipaná industrie, dvě keramické nádoby a kamenný sekeromlat. Pohřeb byl chronologicky přiřazen ke kultuře se šňůrovou keramikou.

Literatura

AMČR: Záznam M-202001592 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

Hlinsko (okr. Přerov)

„Kouty“, parc. č. 581/11.

Eneolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.5013164N, 17.5933814E

V roce 2018 byl na katastru obce Hlinsko během povrchové prospekce realizované archeology Muzea Komenského v Přerově, p. o., zajištěn nález kamenného broušeného artefaktu. Místo nálezu se nachází při severovýchodním okraji trati „Kouty“, na parc. č. 581/11, poblíž hrany svrchní skřívky kamenolomu Podhůra. Nadmořská výška polohy činí 340 m.

Nalezeným předmětem je zlomek tylové části polotovaru sekeromlatu s nedovrtaným otvorem (obr. 6). Celková délka dochované části polotovaru činí 65 mm, šířka 47 mm, výška 29 mm. Hmotnost předmětu činí 99 g. Průměr provrtu se pohybuje mezi 13–14 mm. Během procesu výroby kamenného nástroje došlo k nevratnému poškození polotovaru v úrovni provrtu. Oblý tyl artefaktu nese na svém povrchu stopy po otloukání, což naznačuje, že byl polotovar po svém rozlomení patrně druhotně využíván. Surovinu, zvolenou k zhotovení artefaktu, představoval kulmský prachovec světle šedého zabarvení. Nález polotovaru sekeromlatu lze spojit s aktivitami eneolitických obyvatel z výšinného opevněného sídliště v trati „Nad Zbružovým“, kteří využívali místní kulmské horniny k masové výrobě kamenných broušených a vrtaných nástrojů. Větší množství polotovarů kamenné broušené industrie bylo získáno rovněž v roce 2006 během záchraného archeologického výzkumu v úrovni skřívky při jižním okraji lomu Podhůra (Šebela et al. 2007, 359–362), tři sta metrů západně od popisovaného nálezu.

Obr. 6. Hlinsko. Polotovár kamenného broušeného artefaktu. Foto Z. Schenk.

Fig. 6. Hlinsko. Polished stone semi-finished artefact. Photo by Z. Schenk.

Literatura

Šebela, L., Škrdla, P., Schenk, Z. 2007: Hlinsko (okr. Přerov).
Přehled výzkumů 48, 359–362.

Summary

Hlinsko (Přerov District), “Kouty”. An isolated Eneolithic polished stone artefact (semi-finished stone artefact) was found in 2018.

Zdeněk Schenk

Holasovice (okr. Opava)

„Dvůr“, parc. č. 387/2.

Kultura nálevkovitých pohárů. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Ostravě.

Lokalizace: S-JTSK – -1080566.58, -502707.4

V rámci stavby malé retenční nádrže v prostoru známé polokulturní lokality v Holasovicích (kulturní památka r. č. 31622/8-1379) byla prozkoumána jedna zásobní jáma. V její výplni se vedle zlomků keramiky platěnické fáze kultury lužických popelnicových polí (viz oddíl Doba železná) nacházely také četné zlomky keramiky nálevkovitých pohárů. Nejednalo se o překvapivý nález, jelikož v blízkosti našeho výzkumu prozkoumal již v roce 1953 (na zahradě za domem č. p. 57) Lumír Jisl (1955) jednu zásobní jámu téže kultury. V roce 1959 odkryla Vlasta Šikulová (1961) nedaleko od této lokality kulturní vrstvu a 6 objektů, které rovněž datovala do pozdní fáze kultury nálevkovitých pohárů.

Literatura

Jisl, L. 1955: Záchrana eneolitických jam z Holasovic a Opavy roku 1953. *Časopis Slezského muzea*, série B 2, 36–43.

Šikulová, V. 1961: K otázce rybolovu v mladší době kamenné. *Časopis Slezského muzea*, série B 10, 1–17.

Summary

Holasovice (Opava District). A rescue excavation was carried out at the Holasovice – “Dvůr” polycultural site in 2020. Fragments of Funnel Beaker culture pottery were found in the fill of a pit from the Platěnice phase of the Lusatian Urnfield culture.

Tereza Tichá Krasnokutská

Holubice (okr. Vyškov)

„U Cihelen“, parc. č. 2096, 1459/4-1459/9, 2086, 2087, 2088/1, 2088/2, 2089/1, 2089/2, 2090, 2091, 2092/1, 2.

Kultura zvoncovitých pohárů. Pohřebiště/hřbitov. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Vyškovska, p. o.

Lokalizace: 49.1750583N, 16.8216944E

Záchraný archeologický výzkum se uskutečnil během výstavby inženýrských sítí a rodinných domů. V jeho průběhu jsme odkryli celkem 44 archeologických objektů. Z tohoto počtu bylo 23 kostrových hrobů a 21 sídlištních objektů. Dva hroby nejsou zcela přesně datovatelné. Hrob 816 patří patrně únětické kultuře. Ostatní kostrové hroby patří kultuře zvoncovitých pohárů. (obr. 7, 8). Z 21 hrobů bylo 10 dětských, 5 ženských a 5 mužských. Jeden hrob se nepodařilo blíže určit. Všechny hrobové jámy byly orientovány přibližně ve směru východ-západ. Ženy byly dle zvyklostí pochovávány ve skrčené poloze na pravém boku, muži taktéž ve skrčené poloze na levém boku. Pokrčení kosterních pozůstatků bylo většinou výrazné se silně skrčenými dolními končetinami. Horní končetiny byly většinou skrčené před hrudníkem. Hroby 814, 817 a 818 byly porušeny hliníkem slezské fáze kultury lužických popelnicových polí (KLPP) a hroby 821, 822 porušoval další hliník kultury středodunajských popelnicových polí (KSPP) (objekt 526). Tyto hroby zůstaly zpravidla v anatomické poloze i s hrobovou výbavou, v několika z nich chyběly lebky či jiné části skeletu. Jen v dětském hrobě 822 byly kosterní pozůstatky (bez lebky) nahromaděny ve shluku na dně hrobové jámy. U lidu KSPP je patrný respekt k pohřebišti. Hrobové jámy kultury se zvoncovitými poháry se vyznačovaly variabilitou, a to jak v hloubce, tak tvaru. Nejmenší jáma (hrob 818) zasahovala 3 cm do podloží a bylo do ní pohřbeno 11–12leté dítě. Nejhlubší jáma (hrob 815) měřila 92 cm a byla v ní pohřbena 35–40letá žena. Velmi mělké hroby byly v několika případech poškozeny skrývkou ornice (skrýváno max. 30 cm). Průměrná hloubka dětských hrobů byla 23 cm, ženských 60 cm a mužských 48 cm. V nejhlubších hrobech byli pohřbeni jedinci s největší hrobovou výbavou.

Věk pohřbených dětí se pohyboval od 3 do 13 let. Na pohřebišti jsme nezjistili žádné pohřby dětí mladších tří let. Dětské hroby byly vybaveny keramickými milodary. Převážně džbány a mísami. Věk zemřelých žen se pohyboval od 20 do přibližně 59 let. I v ženských hrobech byla nejtypičtějším milodarem keramika – převážně mísy, džbány, poháry. Méně často se objevily džbány, hrnce, amfory. V hrobě 810 (žena 40–49 let) byla spolu se dvěma poháry, mísou a džbánkem uložena i hluboká mísa na čtyřech nožkách. Zemřela asi 20letá žena v hrobě 802 byla vybavena i náhrdelníkem z kostěných korálků. Ve zkoumaných mužských hrobech se věk pohřbených mužů pohybuje od 30 do 45 let. Kromě obvyklé keramické výbavy, tvořené většinou mísou, džbánem či džbánkem, ojediněle pohárem, byly ve dvou hrobech nalezeny i dvě nátepní destičky (jedna kompletní kamenná – hrob 806 a druhá, silně se rozpadající, kostěná – hrob 811).

Vzhledem k tomu, že první hroby kultury se zvoncovitými poháry byly nalezeny již na konci 19. století západně od námi zkoumané plochy a další hroby východně od ní (při stavbě dálnice D1), je pravděpodobné, že prozkoumané hrobové celky jsou součástí poměrně rozsáhlého pohřebiště, které pokračuje východním, západním i severním směrem. Zkoumaná plocha se nachází v jižní části intravilánu Holubic na jižně exponovaném svahu. Severně od zkoumané plochy prochází železniční trať, východně od staveniště vede mezinárodní silnice I/50.

Obr. 7. Holubice. Hrob kultury zvoncovitých pohárů. Foto B. Mikulková.

Fig. 7. Holubice. Bell Beaker culture grave. Photo by B. Mikulková.

Obr. 8. Holubice. Detail výbavy hrobu kultury zvoncovitých pohárů. Foto B. Mikulková.

Fig. 8. Holubice. Detail of Bell Beaker culture grave goods. Photo by B. Mikulková.

Literatura

Čižmář, M., Geislerová, K., Rakovský, I. 1981:

Rettungsgrabungen auf der Autobahnstrasse Brno – Holubice im Jahre 1979 (Bez. Brno-venkov und Vyškov). *Přehled výzkumů* 1979, 68–70, obr. 29–31, tab. 11–12.

Summary

Holubice (Vyškov District), “U Cihelen”. A rescue excavation uncovered and examined 21 Bell Beaker inhumation burials (Fig. 7, 8). Ten of the burials were children, 5 were women and 5 were men and the age of one skeleton could not be determined. All the grave pits were oriented approximately east–west. As was customary, the women were buried in a flexed position on their

right side; the men likewise in a flexed position on their left side. The grave goods consisted of pottery. Two wrist guards were found in two male graves (a complete stone wrist guard in grave 806 and a strongly disintegrating bone wrist guard in grave 811).

Blanka Mikulková

Jevišovka (okr. Břeclav)

„Bližní stryk“, parc. č. 1169.

Kultura zvoncovitých pohárů. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum.

Uložení nálezů: Regionální muzeum v Mikulově, p. o., inv. č. A 93833–A93893.

Lokalizace: S-JTSK – -612666, -1199365

Zatímco v roce 2018 bylo možné v polní trati „Bližní stryk“ povrchově prozkoumat parc. č. 1161 (Trampota 2019), v roce 2020 byly vhodné podmínky k povrchové prospekci na sousední parc. č. 1169, kde se soustřeďuje největší koncentrace prostorových příznaků na základě leteckého snímkování z 3. 6. 2015 (mapy.cz). Byly zde nalezeny keramické fragmenty, štípaná industrie a jedna broušená kamenná sekyrka. Keramika neodpovídá době bronzové, jak bylo publikováno dříve; buď zde byla objevena další komponenta, nebo byla starší chronologická informace o době bronzové mylná. Nově nalezená keramika odpovídá na základě plastické výzdoby nejspíše průvodní keramice kultury zvoncovitých pohárů.

Literatura

Trampota, F. 2019: Jevišovka (okr. Břeclav).

Přehled výzkumů 60(1), 214–215.

Summary

Jevišovka (Břeclav District), “Bližní stryk”. Pottery fragments, chipped artefacts and a small stone axe were discovered during a surface survey. These can most likely be dated to the Bell Beaker culture period.

Kristína Piačková, František Trampota

Jevišovka (okr. Břeclav)

„Malá lada“, „Grundy“.

Kultura zvoncovitých pohárů. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum.

Uložení nálezů: Regionální muzeum v Mikulově, p. o., př. č. 30/2020.

Lokalizace: S-JTSK – -614096, -1196727

V průběhu roku 2020 prováděli pracovníci Regionálního muzea v Mikulově povrchovou prospekci s cílem zjistit stáří porostových příznaků letecky nasnímaných 3. 6. 2015 (mapy.cz). Poloha „Malá lada“ se nachází v severní části k. ú. Jevišovka, západně od intravilánu Drnholce. Archeologická lokalita se rozkládá na východním svahu výrazného návrší nad soutokem potoků Pastvína a Litobratřického potoka. Již dříve zde byly zjištěny nálezy v souvislosti se stavbou závlahy. Sběratel J. Štětkář zde našel především keramiku z eneolitu, doby bronzové a latěnu a dále J. Peška zde provedl malý záchranný výzkum, kdy byl objeven narušený únětický hrob. Tyto akce nebyly publikovány a materiál je uložen v Regionálním muzeu v Mikulově pod inv. č. A/M 1040 s pomístním názvem označujícím polní trať „Grundy“.

Povrchový sběr konaný v roce 2020 přinesl řadu nálezů, především keramiky, štípané industrie a ojediněle i broušené kamenné sekyrky. Početně nejvýraznější složkou je štípaná industrie vyrobená převážně z rohovce typu Krumlovský les a s vysokým zastoupením nástrojů. Drobné keramické fragmenty jsou poměrně nevýrazné, na základě plastických prvků lze však odlišit eneolitickou složku od keramiky ze starší doby bronzové. Ohledně detailnější chronologie se domníváme, že by mohlo jít o průvodní keramiku kultury zvoncovitých pohárů.

Literatura

Neuvezeno.

Summary

Jevišovka (Břeclav District), “Malá lada”, “Grundy”. Numerous chipped artefacts, pottery and a small stone axe were discovered during a surface survey in 2020. The finds are dated to the Late Eneolithic and are most probably Bell Beaker culture pottery.

Kristína Piačková, František Trampota

Kuřim (okr. Brno-venkov)

„Díly za sv. Janem“, parc. č. 2642/613, 4521/2.

Eneolit; kultura zvoncovitých pohárů. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – -601587.00, -1149560.25; -601594.40, -1149563.42; -601683.44, -1149538.95; -601785.17, -1149551.91; -601792.71, -1149555.09; -601784.90, -1149578.37

V březnu a dubnu roku 2020 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchraný archeologický výzkum na pozemcích parc. č. 2642/613 a 4521/2 v souvislosti s budováním základní technické infrastruktury pro plánovanou další etapu výstavby rodinných domů v lokalitě „Díly za sv. Janem“. Dotčené pozemky se nacházejí při jihovýchodním okraji intravilánu města, kde navazují na stávající ukončení ulic Dlouhá, Jestřábova a Rychlonožkova. Lokalita je situována v nadmořské výšce od 308 do 319 m, ve spodní části mírného jihovýchodního svahu, který se sklání k levému břehu Mozovského potoka. V jejím rámci již dříve získal povrchovými sběry amatérský archeolog V. Růžička keramické zlomky kultury s moravskou malovanou keramikou (SAS, ID 25370). Plošné skrývky pro komunikace a liniové výkopy pro rozvody inženýrských sítí odkryly útržky kulturních vrstev a čtyři sídlištní jámy. Na základě vyzvednutého materiálu patří jeden zahloubený objekt kultuře se zvoncovitými poháry, další dvě jámy a útržky kulturních vrstev je pak možné předběžně časově zařadit jen rámcově do pozdní doby kamenné. Poslední objekt neposkytl žádné datovatelné předměty.

Literatura

SAS: *Státní archeologický seznam*. Národní památkový ústav [online]. [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: http://isad.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/edit_new/index.php?frame&IDENT=25370.

Summary

Kuřim (Brno-Country District), “Díly za sv. Janem”. A rescue excavation was carried out in March and April 2020. Aerial soil stripping of roads and line trenches for underground utilities uncovered fragments of cultural layers and four settlement pits. Based on the collected material, one sunken feature is from the

Bell Beaker culture, while two more pits and the cultural layer fragments can be tentatively categorised only generally as Late Stone Age. The last feature did not provide any datable items.

Michal Přichystal

Kuřim (okr. Brno-venkov)

„Záhoří“, parc. č. 3062/32, 3062/33, 3062/34, 3062/38, 3062/39.

Kultura zvoncovitých pohárů. Sídliště, izolovaný pohřeb. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -601430.22, -1147778.65; -601308.64, -1147818.09; -601402.73, -1147937.71; -601481.57, -1147874.88

V březnu a dubnu roku 2020 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchraný archeologický výzkum na pozemcích parc. č. 3062/32, 3062/33, 3062/34, 3062/38, 3062/39 v severozápadním úseku polní trati „Záhoří“ v souvislosti s plánovanou první etapou výstavby Obytného souboru Kuřim Záhoří. Dotčené pozemky jsou situovány v nadmořské výšce od 309 do 320 m ve spodní, mírné části severního svahu, který klesá z kopce Horka (382,9 m n. m.) k levému břehu Podlesního potoka. V uvedeném prostoru byly již dříve povrchovými sběry V. Růžičky získány nálezy kultury se zvoncovitými poháry a z doby laténské (SAS, ID 25319 a SAS, ID 25320). V rámci skryté plochy o rozloze cca 1,5 ha bylo zaznamenáno celkem 121 zahloubených objektů (obr. 9). Nejstarší z nich reprezentují pozůstatky osady nositelů kultury se zvoncovitými poháry. Tyto objekty byly řídké roztroušeny téměř po celém řešeném prostoru. Početně mezi nimi převažovaly běžné sídlištní jámy bez možnosti bližší funkční interpretace a kúlové jámy, v nichž byly ukotveny nosné prvky nadzemních staveb. Odkryto bylo také několik krátkých a hlubokých žlabů nejasného účelu a jedna plošně rozsáhlá nepravidelná jáma, která vznikla jako nezáměrný důsledek víceúčelové těžby hlíny. Mimořádným objevem je příkop (obr. 10, 11), jehož krátký úsek probíhal přes severovýchodní roh řešeného prostoru a zřejmě chránil mimo ležící centrální (?) část osady. Tento příkop měl v úrovni skrývky šířku přesahující 2 m a postupně se směrem dolů zužoval až do

Obr. 9. Kuřim. Letecký snímek zkoumané plochy. Foto I. Čížmář.

Fig. 9. Kuřim. Aerial photo of the excavated area. Photo by I. Čížmář.

špice v hloubce necelých 2 m. Pouze v oblém zalomení trasy byl mělčí a s plochým dnem, což by mohlo souviset s eventuálním vstupem do ohrazeného areálu. V zásepu příkopu byl mimo jiné nalezen jeden silicový hrot šípu. Uvedené komponenty s největší pravděpodobností patří i kostrový pohřeb, který byl uložen v mělké hrobové jámě při východním okraji plochy a značně poškozen při skrývce.

Obr. 10. Kuřim. Příkop. Foto M. Přichystal.

Fig. 10. Kuřim. Ditch. Photo by M. Přichystal.

Obr. 11. Kuřim. Řez příkopem. Foto M. Přichystal.

Fig. 11. Kuřim. Ditch section. Photo by M. Přichystal.

Literatura

SAS: Státní archeologický seznam. Národní památkový ústav [online]. [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: http://isad.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/edit_new/edit.php?info&EDIT_ID=25319.

SAS: Státní archeologický seznam. Národní památkový ústav [online]. [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: http://isad.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/edit_new/edit.php?info&EDIT_ID=25320.

Summary

Kuřim (Brno-Country District), “Záhoří”. A rescue excavation was carried out in 2020. Altogether, 121 pits were detected within the stripped area (Fig. 9). The earliest of these represent the

remnants of a Bell Beaker culture settlement. The most numerous among these were ordinary settlement pits and postholes. An extraordinary discovery was a ditch (Fig. 10, 11) where the short section ran across the north-eastern corner of the area, apparently protecting the outlying central (?) part of the settlement. An inhumation burial deposited in a shallow grave pit close to the eastern edge of the area, which was considerably damaged during soil stripping, was probably part of the settlement.

Michal Přichystal

Lysice (okr. Blansko)

„Záloží“, parc. č. 6794.

Eneolit. Nález v druhotné poloze. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -599110.23, -1132120.73; -599093.30, -1132124.96

V únoru roku 2020 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchranný archeologický výzkum na pozemku parc. č. 6794 v severozápadní části polní tratě „Záloží“ v souvislosti s výstavbou kanalizačního přivaděče a přípojky vodovodu k nové čistírně odpadních vod. Dosud nevidovaná lokalita je situována v nadmořské výšce 340–342 m, na úpatí mírného severovýchodního svahu, který spadá z návrší Příční Horky (382,1 m n. m.) k pravému břehu Lysického potoka. Výkopy porušily až 0,4 m mocnou vrstvu tmavě hnědé jílovité hlíny s nepočetnými movitými archeologickými nálezy, z nichž část lze rámcově datovat snad do pozdní doby kamenné. S největší pravděpodobností se jedná o nálezy v druhotné poloze, přemístěné působením eroze a gravitace z výše položené lokality (srov. Štof 2008, 38–39).

Literatura

Štof, A. 2008: Pravěké osídlení Lysicka. In: F. Zřídka Veselý a kol.:

Lysice 1308–2008. Lysice: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně ve spolupráci s městysem Lysice, 11–42.

Summary

Lysice (Blansko District), “Záloží”. A rescue excavation was carried out in 2020. Some archaeological finds can be generally dated to the Late Stone Age. The finds were most probably in a secondary position, moved by erosion and gravity from a higher positioned site.

Michal Přichystal

Měrovice nad Hanou (okr. Přerov)

„Svárov“, parc. č. 588, 1326/1, 1326/3.

Lengyelská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: S-JTSK – -550060.8, -1149622.3; -550049.16, -1149621.77; -550038.04, -1149727.6; -550051.27, -1149726.54

V únoru 2020 prozkoumali pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., plochu budoucí komunikace k rodinným domům a parcelu stavby RD (parc. č. 1326/3). Lokalita je umístěna na mírném svahu obrácenému k jihu nad Měrovickým potokem v nadmořské výšce 198–200 m. V cestě dlouhé 92 m a široké 7 m

bylo prozkoumáno 16 archeologických objektů datovaných do lengyelské kultury, doby bronzové, halštatské a laténské. Lengyelská keramika byla zaznamenána ve výplni rozsáhlého hliníku na severním okraji plochy.

Literatura

AMČR: Záznám M-202100223 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

AMČR: Záznám M-202100303 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

Summary

Měrovice nad Hanou (Přerov District), “Svárov”. A road to family houses in the Měrovice nad Hanou cadastral area was examined in February 2020. Lengyel culture pottery was detected in the fill of an extensive clay pit.

Marek Kalábek

.....

Mokrá-Horákov (k. ú. Mokrá u Brna, okr. Brno-venkov)

„Dlouhé Kopaniny“, parc. č. 966/111-113.

Jevišovická kultura. Výšinné sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2262692N, 16.7474322E

Současné s výzkumem dvorce z období halštatské kultury byly v roce 2020 zachyceny při výstavbě obytného souboru na katastru Mokrá v trati Kopaniny také další sídlištní situace. Keramika z kůlových jam halštatských domů referuje o existenci kulturní vrstvy z období jevišovické kultury.

Literatura

Neuvezeno.

Summary

Mokrá-Horákov (Mokrá u Brna cadastral area, Brno-Country District). A cultural layer from the Jevišovice culture period was detected during the construction of a residential complex in “Dlouhé Kopaniny” field in 2020.

Petr Kos

.....

Mostkovice (okr. Prostějov)

Údolní nádrž Plumlov (chaty u letního kina), parc. č. 1145.

Kultura s moravskou malovanou keramikou (eneolit). Sídlíště.

Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum a galerie v Prostějově, p. o., inv. č. 320.004–320.011.

Lokalizace: S-JTSK: -564053.76, -1133444.99

V měsících červnu až září 2020 probíhal archeologický dohled související s úpravou distribuční sítě nízkého napětí v Mostkovicích, okr. Prostějov („Mostkovice, kabel NN, chaty u kina, č. stavby 1040008560“). Liniový výkop určený pro pokládku kabelů protnul nedaleko mostkovického letního kina, pod rekreačními objekty situovanými nad levým břehem údolní nádrže Plumlov (parc. č. 1145), tj. v blízkosti tělesa její hráze,

nevýraznou kulturní vrstvu obsahující keramiku pokročilého stadia kultury s moravskou malovanou keramikou. Toto drobné zjištění cenným způsobem dokládá nebývale intenzivní osídlení teras řeky Hloučely v pozdní době kamenné (např. Šmíd 1991, 185–187, obr. 1, 2; Šmíd 2012), kdy v tomto prostoru tvořily širší zázemí nedalekého výšinného sídliště „Čubernice“ u Ohrozimí (blíže viz Šmíd, Přichystal 2015).

Literatura

Šmíd, M. 1991: Nové nálezy kultury s moravskou malovanou keramikou na Prostějovsku. *Archeologické rozhledy* XLIII(2), 185–205, 353.

Šmíd, M. 2012: Časné eneolitické osídlení ze dna Plumlovské údolní nádrže. *Přehled výzkumů* 53(1), 65–74.

Šmíd, M., Přichystal, A. 2015: *Eneolitická hradiska na Prostějovsku. Ohrozim – Čubernice a Prostějov-Čechovice – Čechovsko. Pravěk, Supplementum 29. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.*

Summary

Mostkovice (Prostějov District), Plumlov Dam. Archaeological supervision related to adjusting a low voltage network took place in 2020. A line trench under recreational houses situated above the left bank of the Plumlov Dam intersected an indistinct cultural layer containing pottery from the advanced phase of Moravian Painted Ware culture. This minor discovery provides valuable evidence of the unusually intensive occupation of the terraces of the River Hloučela in the Late Stone Age.

Pavel Fojtík

.....

Nemochovice (okr. Vyškov)

„U Dubu“.

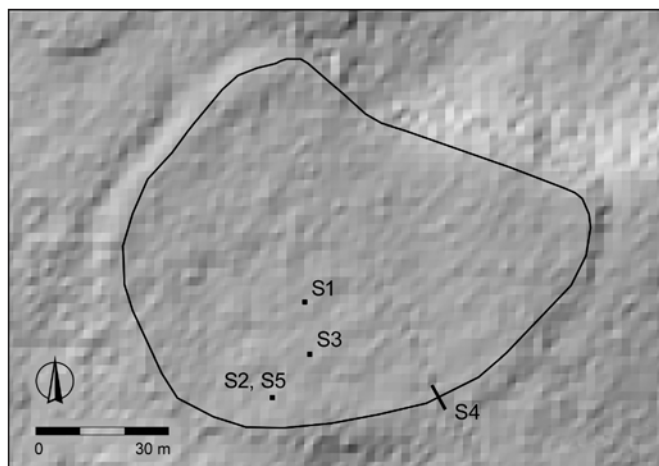
Mladší/pozdní eneolit. Příkopové ohrazení. Mikrosondáž/vzorkovací sondáž. Průzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.19938N, 17.13144E

Na lokalitu upozornil v roce 2020 Eliáš Urban na základě Lidarových dat a terénní prospekce (obr. 12). Leží v zalesněném prostředí, na nevýrazném k jihovýchodu směřujícím hřebetu v nadmořské výšce 450–470 m, cca 700 m jihovýchodně od vrcholu Hradisko (518 m n. m.) a celková rozloha činí 1,3 ha. Soustavu ohrazení tvoří spolehlivě vnitřní linie ve tvaru původně zřejmě uzavřené nepravidelné elipsy o rozloze 0,8 ha; tvoří ji příkop a val s převýšením ode dna příkopu max. 1,2 m. Pracovníky Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., zde byla provedena detektorová prospekce s negativním výsledkem. Současné byly provedeny i mikrosondáže, z nichž byl získán nepočetný archeologický materiál datovaný předběžně do konce neolitu až eneolitu a soubor rostlinných makrozbytků. Radiokarbonovému datování bylo podrobeno zrno pšenice špaldy s výsledkem 2454–2203 cal BC, což rámcově odpovídá období pozdního eneolitu (podrobněji viz Čížmář et al. 2021).

Literatura

Čížmář, I., Hajnalová, M., Martinek, J., Parma, D., Popelka, M., Urban, E. 2021: Nová pravěká ohrazení na Vyškovsku. Výsledky využití digitálních výškopisných modelů a terénní prospekce v roce 2020. *Pravěk* Nová řada 29, 193–208.

Obr. 12. Nemochovice. Lidarový snímek lokality s vyznačením provedených sondáží, podklad DMR5. Autor I. Čížmář.

Fig. 12. Nemochovice. Lidar image of the site with marked trial trenches, base map DMR5. Author I. Čížmář.

Summary

Nemochovice (Vyškov District), “U Dubu”. Based on Lidar data and field prospection, E. Urban discovered a new area surrounded by a circular rampart and a ditch in 2020. A later archaeological survey based on test trenches yielded sparse archaeological material tentatively dated to the Late Neolithic or Eneolithic and an assemblage of plant macroremains. A spelt grain was subjected to radiocarbon dating, with the result 2454–2203 cal BC.

Ivan Čížmář, Mária Hajnalová, Jan Martínek, David Parma, Miroslav Popelka, Eliáš Urban

Neplachovice (okr. Opava)

Ul. Zámecká, č. p. 199, parc. č. 574/1.

Hornoslezská lengyelská skupina. Sídliště, izolovaný pohřeb. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Slezské zemské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.9950983N, 17.8045536E

V říjnu až listopadu roku 2020 proběhl na katastru obce Neplachovice záchraný archeologický výzkum v souvislosti s výstavbou nové mateřské školy. V rámci skrývky bylo identifikováno celkem 26 archeologických situací, z nichž 11 představovaly atypické sídlištní jámy, 8 zásobnicové jámy, 2 hliníky a tři kůlové jamky (obr. 13). V rámci sídliště byly zkoumány rovněž dva hrobové celky (obr. 14). Všechny nálezy odpovídají mladší fázi hornoslezské lengyelské skupiny.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

Neplachovice (Opava District), Zámecká Street. A rescue excavation brought about by the construction of a new nursery school took place in the Neplachovice cadastral area in 2020. Part of a settlement (Fig. 13) from the later phase of the Upper Silesian Lengyel group with two graves (Fig. 14) was detected.

Jiří Juchelka, Ondřej Klápa, Tomáš Petr

Obr. 13. Neplachovice. Pohled na výzkum z ptačí perspektivy (snímek pořízen pozemním vrtulníkem DJI PHANTOM 4 PRO+). Foto J. Juchelka.

Fig. 13. Neplachovice. Excavation from above (image taken with DJI PHANTOM 4 PRO+ ground helicopter). Photo by J. Juchelka.

Obr. 14. Neplachovice. Preparace hrobů mladší fáze hornoslezské skupiny lengyelské kultury. Foto J. Juchelka.

Fig. 14. Neplachovice. Excavation of the Upper Silesian Lengyel group graves. Photo by J. Juchelka.

Olomouc (k. ú. Nemilany, okr. Olomouc)

Ul. Kožušanská, č. p. 71/6, parc. č. 170.

Lengyelská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: S-JTSK – -547847.03, -1125565.01; -547882.35, -1125574.07; -547878.91, -1125584.13; -547842.14, -1125576.45

V září 2020 uskutečnili pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., záchraný výzkum v intravilánu městské části Olomouc-Nemilany na ulici Kožušanská. Lokalita se nachází na první pravobřežní terase řeky Moravy v nadmořské výšce 212–214 m. Na ploše odtěženého dvora statku o velikosti 40 × 10 m bylo prozkoumáno 20 sídlištních objektů datovaných do mladší doby kamenné (viz oddíl Neolit), doby bronzové (viz oddíl Doba bronzová), středověku a novověku. Na okraji zkoumané plochy bylo prozkoumáno nepravidelné soujámy datované do lengyelské kultury.

Literatura

AMČR: Záznam M-202100303 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

Summary

Olomouc (Nemilany cadastral area, Olomouc District), Kožušanská Street. A survey of the excavated courtyard of a farm took place in 2020, which detected a Lengyel culture pit complex with pottery and chipped artefact finds.

Marek Kalábek

Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)

„Za Křenkovým“, parc. č. 533/6.

Lengyelská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum.

Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.5715356N, 17.2406542E

V průběhu měsíce května 2020 provedli pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., záchraný archeologický výzkum polykulturní lokality na budoucích stavbách infrastruktury v Olomouci-Slavoníně (parc. č. 533/6). Lokalita se nachází na mírném svahu orientovaném směrem k východu s nadmořskou výškou zhruba 210 m. Na skryté ploše bylo prozkoumáno pět sídlištních objektů datovaných do kultury lengyelské, doby bronzové a laténské.

Literatura

AMČR: Záznam M-202005001 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

Summary

Olomouc (Slavonín cadastral area, Olomouc District), „Za Křenkovým“. A rescue excavation carried out in 2020 detected 5 settlement features dated to the Lengyel culture, the Bronze Age and the La Tène period.

Lukáš Šín, Marek Kalábek

Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)

„Zahrady“, parc. č. 533/210-533/217.

Jordanovská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum.

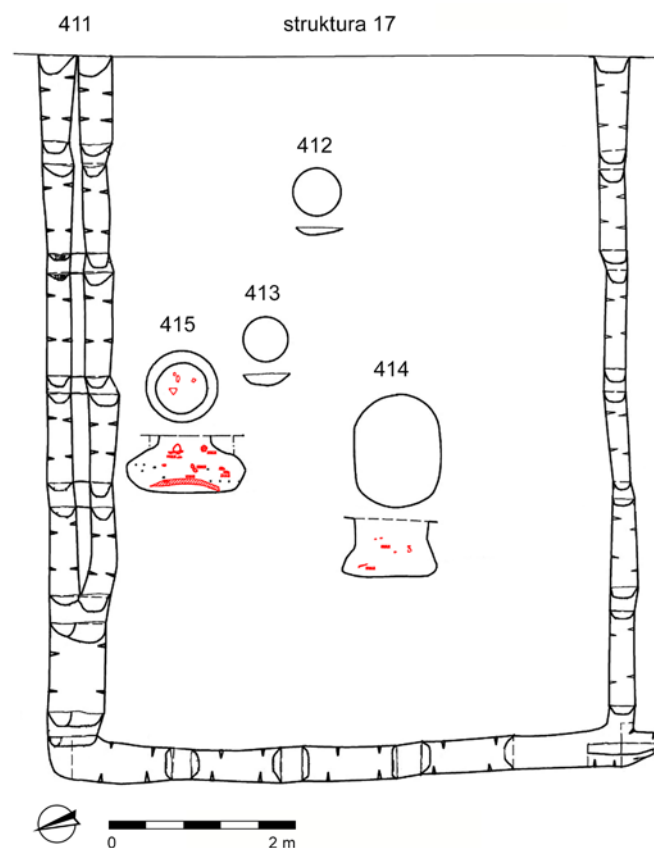
Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: S-JTSK – -548291.86, -1123499.64; -548265.67, -1123509.7; -548324.14, -1123658.13; -548349.28, -1123643.84

V červnu až září 2020 provedli pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., několik drobných záchraných výzkumů pod budoucími rodinnými domy na lokalitě Zahrady v intravilánu městské části Olomouc-Slavonín. Navázali zde na předchozí výzkumy z let 2004–2019 (Kalábek 2019, 197, Hadrava 2020, 161). Lokalita leží na mírném svahu první pravobřežní terasy řeky Moravy, obráceném k východu, s nadmořskou výškou 214–215 m. Na ploše 0,43 ha bylo prozkoumáno 31 sídlištních objektů datovaných do eneolitu (jordanovská kultura), období kultury lužických popelnicových polí, (viz oddíl Dobra bronzová), časného středověku a novověku. Objeven byl i jeden kostrový hrob z časného středověku (?) a novověká cesta.

Převážná většina sídlištních objektů je datována do období jordanovské kultury. Mimo zásobní jámy a nepravidelná soujámy se na sídlišti objevily i další základy staveb – domů (struktura 16

a 17). Strukturu 16 představuje část půdorysu domu vymezeného žlábkem s rozměry min. 4,5 × 6,1 m, orientovaného SZ-JV (východní část stavby zasahovala do prostoru mimo skrytou plochu). Struktura 17 (obr. 15) má obdobnou podobu, pouze žlab severní stěny je zdvojený v důsledku opravy (?) a dosahuje rozměrů min. 7,8 × 6,3 m s orientací ZSZ-VJV (východní část stavby zasahovala do prostoru mimo skrytou plochu).

Obr. 15. Olomouc-Slavonín. Půdorys domu jordanovské kultury (struktura 17). Foto M. Kalábek.

Fig. 15. Olomouc-Slavonín. Jordanów culture house floor plan (structure 17). Photo by M. Kalábek.

Literatura

AMČR: Záznam M-202002135 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

AMČR: Záznam M-202003490 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

AMČR: Záznam M-202003491 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

AMČR: Záznam M-202003509 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

AMČR: Záznam M-202100232 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

AMČR: Záznam M-202100252 [cit. 2021-03-22].

Archeologická mapa České republiky.

Hadrava, V. 2020: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc), *Přehled výzkumů* 61(1), 161.

Kalábek, M. 2019: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc), *Přehled výzkumů* 60(1), 197.

Summary

Olomouc (Slavonín cadastral area, Olomouc District), “Zahrady”. An excavation carried out during a family house construction in 2020 detected 31 features, half of which belonged to the Jordanów culture. Besides settlement pits, parts of 2 houses delimited by trenches were examined.

Marek Kalábek

Ořechov (k. ú. Ořechov u Uherského Hradiště, okr. Uherské Hradiště)

„Hůrky“, parc. č. 5272.

Kultura zvoncovitých pohárů. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – -549642.413, -1184484.729

Během záchraného výzkumu při výstavbě technické a dopravní infrastruktury v lokalitě „Hůrky“ u jižního okraje intravilánu obce Ořechov byla v roce 2020 identifikována pozitivní archeologická situace. Prozkoumáno bylo celkem 9 do podloží zahloubených objektů. Pouze ve dvou z nich byl archeologický materiál dovolující jejich chronologické zařazení ke kultuře zvoncovitých pohárů, případně obecně do pozdního eneolitu.

Literatura

AMČR: Záznám M-202003374 [cit. 2021-04-01].

Archeologická mapa České republiky.

Lečbych, M. 2021: Ořechov u Uherského Hradiště 2020, TDI v lokalitě

Hůrky I. a II. etapa, č. akce 840/20. Rkp. nálezové zprávy č. j. 78/21.

Uloženo: archiv Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Summary

Ořechov (Ořechov u Uherského Hradiště cadastral area, Uherské Hradiště District), “Hůrky”. Part of a Bell Beaker culture settlement was detected during a rescue excavation brought about by the construction of technical and transport infrastructure in 2020.

Marek Lečbych

Otice (k. ú. Rybníčky, okr. Opava)

„U Hradecké cesty“, parc. č. 865, 760/1, 787/2, 788.

Lengyelská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Slezské zemské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.9057833N, 17.8829747E

V dubnu roku 2020 proběhl na katastru Otice (místní část Rybníčky) záchraný archeologický výzkum, který se uskutečnil v rámci rozšíření komunikace a výstavby kanalizační sítě. Výzkum navazoval na záchranou akci z roku 2019 (Juchelka et al. 2020, 161). Celkem bylo v roce 2020 zachyceno 5 zahloubených objektů, z nichž čtyři navazovaly na situace z roku 2019 a jeden představoval nově zkoumanou situaci (obr. 16). Nalezeny zde byly doklady aktivity lidu hornoslezské lengyelské skupiny v období její IV. fáze. Nálezy opět potvrzují, že místo a současně i jeho širší okolí bylo v minulosti, především v období staršího eneolitu, velmi intenzivně osídleno.

Obr. 16. Otice. Pohled na výzkum z ptačí perspektivy (snímek pořízen pozemním vrtulníkem DJI PHANTOM 4 PRO+). Foto J. Juchelka.

Fig. 16. Otice. Excavation from above (image taken with DJI PHANTOM 4 PRO+ ground helicopter). Photo by J. Juchelka.

Literatura

Juchelka, J., Králová, S., Klápa, O. 2020:

Otice. Přehled výzkumů 61(1), 161.

Summary

Otice (Rybníčky cadastral area, Opava District), “U Hradecké cesty”. A rescue excavation carried out in April 2020 during a road widening and sewerage construction uncovered parts of an Eneolithic settlement (Fig. 16) culturally corresponding to the Lengyel culture.

Jiří Juchelka, Ondřej Klápa, Tomáš Petr, Soňa Králová

Přerov (okr. Přerov)

„Hejnice“.

Eneolit. Pohřební areál. Plošný odkryv. Záchraný výzkum.

Uložení nálezů: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4652575N, 17.4252336E; 49.4652558N, 17.4241850E; 49.4649961N, 17.4241500E; 49.4646753N, 17.4244908E

V průběhu záchraného výzkumu v Přerově v trati „Hejnice“, který byl realizován v měsících květen až prosinec roku 2020, byl také prozkoumán jeden kostrový pohřeb nedospělého jedince (hrob H 4). Zemřelý byl uložen v severní části obdélné hrobové jámy, na pravém boku, ve skrčené poloze, hlava směřovala k jihovýchodu. Ve středu hrobové jámy byla výrazná kumulace kamenů, z nichž některé nesly stopy po ohni, mezi kameny byly zjištěny zlomky mazanice a v jižní části hrobu byl ze záspy vyjmut keramický přeslen. Zemřelý jedinec byl částečně položen na kumulaci kamenů. Movitý materiál z tohoto hrobu se nachází ve stadiu laboratorního zpracování, a proto lze tento pohřeb datovat obecně do eneolitu. Výzkum na této lokalitě probíhal již v letech 2017–2018 a byly zde prozkoumány mimo jiné také sídlištní objekty z období eneolitu, reprezentované mladším stupněm kultury s moravskou malovanou keramikou, kulturami nálevkovitých a zvoncovitých pohárů (Golec et al. 2018, 20–21; Vrána 2019, 258). Výzkum bude pokračovat také v roce 2021.

Literatura

Golec, M., Kalábková, P., Kalábek, M., Vrána, J., Zeman, T. 2018:

Přerov (k. ú. Předmostí, okr. Přerov) Předmostí 8, Hejnice.

In: M. Kršková, J. Peška (eds.): *Ročenka 2017*. Olomouc: Archeologické centrum v Olomouci, 20–21.

Vrána, J. 2019: D 1 - 0136 Říkovice - Přerov, prvotní zpráva o výsledcích záchranných archeologických výzkumů v roce 2017 - 2018. In: M. Kršková, J. Peška. (eds.), *Ročenka 2018*. Olomouc: Archeologické centrum v Olomouci, 254–263.

Summary

Přerov (Přerov District), “Hejnice”. An inhumation burial of a juvenile individual (grave H 4) was examined during the survey. The deceased was deposited in the northern part of a rectangular grave pit on his right side, in a flexed position, with his head directed to the south-east. A conspicuous accumulation of stones was situated in the centre of the grave pit, some bearing traces of fire; daub fragments were detected between the stones. Tentatively dated to the Eneolithic.

Jakub Vrána

Přerov (okr. Přerov)

„Tmeň“, parc. č. 5725/5.

Eneolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4391667N, 17.4905556E

Během povrchové prospekce realizované v květnu 2020 byl při jihovýchodním okraji katastru města Přerova shromážděn soubor zlomků pravěké keramiky a menší kolekce kamenné štípané industrie, v níž zaujme šípka trojúhelníkovitého tvaru s bočními vruby (obr. 17). Lokalita se nachází na táhlém terénním hřebetu v poloze „Tmeň“, na parc. č. 5725/5. Koncentrace nálezů je výrazná zejména v okolí kóty 260,3 m.

Nalezenou keramiku lze prozatím pouze rámcově datovat do období eneolitu. Hrot šípky má následující rozměry: délka 30 mm, šířka 18,5 mm a tloušťka 6 mm. Hmotnost šípky činí 3,233 g. Šípka je zhotovena z lokálního rohovce světle šedého zabarvení. V případě přerovského exempláře jsou na bocích dva méně výrazné vruby při bázi nástroje. Šípku lze zařadit k tzv. hrotům typu Štramperk – Krnov, které se v nápadně velkém množství vyskytují především na lokalitách severovýchodní Moravy (Hladké Životice, Kopřivnice, Příbor, Pustějov, Štramperk) a jsou spojovány s pozdně lengyelským osídlením, případně s kulturou nálevkovitých pohárů (Fryč 2018, 153–154). Na území přerovského regionu byly hroty typu Štramperk – Krnov nalezeny například na katastru obcí Sušice u Přerova, Veselíčko u Lipníka nad Bečvou či přerovské místní části Žeravice (Diviš 2004, 18, obr. 3; Schenk 2006, 136; 2012, 153).

Obr. 17. Přerov. Silicitová šípka. Foto Z. Schenk.

Fig. 17. Přerov. Silicite arrowhead. Photo by Z. Schenk.

Literatura

Fryč, D. 2018: Příbor (k. ú. Hájov, okr. Nový Jičín).

Přehled výzkumů 59(1), 153–154.

Diviš, J. 2004: Archeologické nálezy od osady Kudlov u Sušic, okr. Přerov. *Archeologie Moravy a Slezska* IV, 16–20.

Schenk, Z. 2006: Veselíčko (k. ú. Veselíčko u Lipníka nad Bečvou, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 47, 136.

Schenk, Z. 2012: Přerov (k. ú. Žeravice, okr. Přerov).

Přehled výzkumů 53(1), 153.

Summary

Přerov (Přerov District). “Tmeň”. Several pottery sherds and chipped stone industry (arrowhead, Fig. 17) were found during surface survey. Surface collection can be dated only approximately to the Eneolithic.

Zdeněk Schenk

Rešice (okr. Znojmo)

„U Dubu“, parc. č. 372.

Badenská kultura. Hradiště. Sonda. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Jihomoravské muzeum ve Znojmě.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

Na základě ohlášení rozrušené archeologické situace na eneolitickém hradisku jsme provedli sondáž v místech dvou mělkých výkopů, kde zemina ze zahloubenin, vyházená na jejich hraně, obsahovala bohatý střepový materiál. Postup prací byl zvolen tak, abychom zarovnali hrany zahloubenin, a využili je tak pro stratigrafickou dokumentaci na základě profilů. V obou případech se ve stěnách zobrazila masivní kamenná destrukce promísená kumulacemi mazanice a střepy badenské kultury. Je zřejmé, že jsme narazili na destrukci opevnění hradiska. Výzkum navázal na povrchové sběry a drobný sondážní průzkum z roku 2001 (Vokáč 2009, 186–187), při kterém byl identifikován val a materiál dokládající osídlení v boletázkém stupni badenské kultury.

Literatura

Vokáč, M. 2002: Rešice (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 43, 186–187.

Summary

Rešice (Znojmo District), “U Dubu”. A trial trenching identified a stone destruction of the stronghold’s fortification with accumulations of daub and pottery fragments from the Baden culture.

Alena Nejedlá

Staré Město (k. ú. Staré Město u Uherského Hradiště, okr. Uherské Hradiště)

„Špitálky“, parc. č. 240/431.

Kultura se šňůrovou keramikou. Izolovaný pohřeb. Plošný odkryv. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0722058N, 17.4290039E

V souvislosti s revitalizací prostoru v okolí velkomoravského kostela a pohřebiště v poloze Staré Město – „Špitálky“ proběhl v roce 2020 zjišťovací archeologický výzkum, při kterém se podařilo objevit izolovaný hrob kultury se šňůrovou keramikou (viz Bartík, Chrastek 2021).

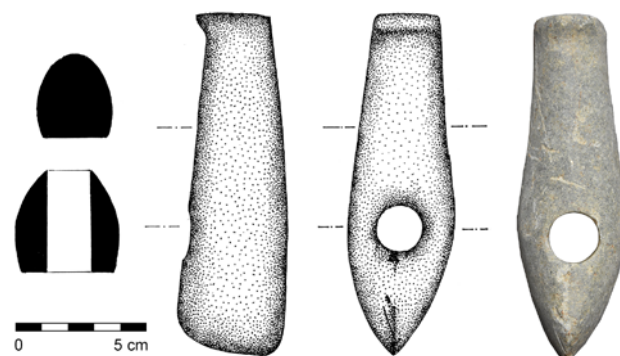
Literatura

Bartík, J., Chrástek, T. 2021: Pravěké osídlení v okolí velkomoravského kostela ve Starém Městě – „Špitálkách“. *Přehled výzkumů* 62(1), 47–68.

Summary

Staré Město (Staré Město u Uherského Hradiště cadastral area, Uherské Hradiště District), „Špitálky“. An evaluation excavation carried out in 2020 in connection with the revitalisation of the area near the Great Moravian monument detected a Corded Ware culture grave.

Jaroslav Bartík, Tomáš Chrástek

Obr. 18. Sušice u Přerova. Sekeromlat slezského typu. Kresba M. Kovářová, foto Z. Schenk.

Fig. 18. Sušice u Přerova. Battle-axe of the Šleža type. Drawing by M. Kovářová, Photo by Z. Schenk.

Sušice (k. ú. Sušice u Přerova, okr. Přerov)

„Komárovy“, parc. č. 1390/1.

Kultura se šňůrovou keramikou. Povrchový průzkum. Ojedinelý nález. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4819644N, 17.5472028E

V roce 2015 našel Martin Charamza během povrchového sběru jihovýchodně od obce Sušice v poloze „Komárovy“ nález, spadající do kategorie kamenné štípané industrie z období pozdního eneolitu. Nadmořská výška v okolí místa nálezu se pohybuje mezi 268–270 m.

Nalezeným předmětem je kompletní exemplář kamenného sekeromlatu slezského typu, který představuje charakteristický artefakt kultury se šňůrovou keramikou. Rozměry předmětu jsou následující: délka 134,9 mm, max. šířka 43 mm, výška v úrovni břitu 43 mm, výška v úrovni provrtu 37 mm. Hmotnost činí 364 g. Vrtaný otvor pro dřevěnou násadu je u tohoto typu nápadně posunutý směrem k ostří. Jeho průměr je 19 mm. Sekeromlat byl zhotoven z horniny světle šedomodrého zabarvení (obr. 18).

Exemplář sekeromlatu slezského typu ze Sušic rozšiřuje dosud známé nálezy z oblasti Záhoří.

Tento nález může souviset s existencí dosud neznámého pohřebiště kultury se šňůrovou keramikou. Původně byl pravděpodobně součástí hrobového inventáře narušeného hlubokou orbou. Nejbližší známý mohylník této kultury zkoumaný v roce 1920 I. L. Červinkou je vzdálen necelý kilometr východním směrem v trati „Černá polehla“ na rozhraní katastrů obcí Pavlovice a Sušice u Přerova.

Z území přerovského regionu jsou sekeromlaty slezského typu známy z více lokalit, např. z Dřevohostic, Horních Nětčic či Kokor, na Kroměřížsku např. z mohylníku Prusinovice (Šebela 1999, 55, 61–62, 74, 129–133, Pl. 15: 1, 89: 3, 90: 4, 91: 3, 137: 2, 3, 144: 7, 156: 3, 7).

Literatura

Šebela, L. 1999: *The Corded Ware Culture in Moravia and in the Adjacent Part of Silesia (Catalogue)*. Fontes Archaeologiae Moraviae XXIII. Brno: Archeologický ústav Akademie věd České republiky v Brně.

Summary

Sušice (Sušice u Přerova cadastral area, Přerov District). A late Eneolithic Šleža type stone battle-axe (Fig. 18) was found by M. Charamza during field survey in “Komárovy” field.

Zdeněk Schenk

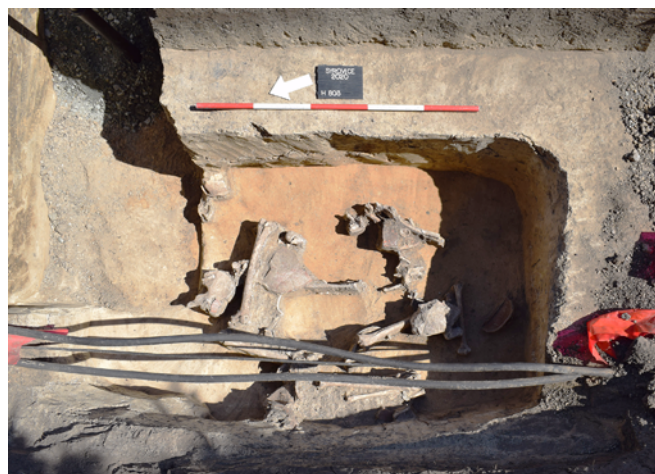
Syrovice (okr. Brno-venkov)

„Klínek“.

Kultura zvoncovitých pohárů. Pohřební areál. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0777225N, 16.5528139E

V roce 2020 byly v rámci již několik let probíhající stavby inženýrských sítí pro výstavbu nových rodinných domů prováděny výkopy pro pokládku vodovodu a nízké napětí. Při kontrole výkopů byly v západní části stavby zaznamenány celkem dva kostrové hroby, které byly prozkoumány plošně. V prvním hrobě orientovaném ve směru JZ–SV byla pohřbena žena ve skrčené poloze bez milodarů. Další hrob, který byl orientovaný přibližně ve směru S–J a náležel muži v kategorii starší juvenis, byl vykradený a žádná z nalezených kostí již neležela v anatomické poloze (obr. 19). Byly zde však nalezeny fragmenty mísy, které je možné přiřadit ke kultuře zvoncovitých pohárů. Na základě tohoto nálezu je také možné přehodnotit dřívější datování dosavadních

Obr. 19. Syrovice. Vykradený mužský kostrový hrob kultury zvoncovitých pohárů. Foto I. Čižmář.

Fig. 19. Syrovice. Looted male grave (inhumation burial) of the Bell Beaker culture. Photo by I. Čižmář.

zde zjištěných hrobů, které byly řazeny na základě absence nálezu a přítomnosti nedaleké nekropole do raného středověku (Čižmář 2019, 302).

Literatura

Čižmář, I. 2019: Syrovice (okr. Brno-venkov).
Přehled výzkumů 60(2), 302.

Summary

Syrovice (Brno-Country District). Two Bell Beaker culture inhumation burials were examined during a rescue excavation in “Klínek” field; one had been looted in prehistory (Fig. 19).

Ivan Čižmář

Šlapanice (k. ú. Šlapanice u Brna, okr. Brno-venkov) Ul. Brněnská pole, parc. č. 2804/197.

Kultura se šňůrovou keramikou. Pohřebiště/hřbitov. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1658786N, 16.7174572E

Během další etapy výstavby bytových domů v ulici Brněnská pole byl prozkoumán další hrob kultury se šňůrovou keramikou, který je součástí většího pohřebiště odkrývaného postupně od roku 2008 (Parma, Kos 2020).

Literatura

Parma, D., Kos, P. 2020: Šlapanice (okr. Brno-venkov).
Přehled výzkumů 61(1), 165.

Summary

Šlapanice (Šlapanice u Brna cadastral area, Brno-Country District). Another Corded Ware culture grave was examined during the next stage of an apartment house construction in Brněnská pole Street.

David Parma

Tvarožná (okr. Brno-venkov) „Díly“, parc. č. 774/343, 344.

Kultura se šňůrovou keramikou. Pohřebiště/hřbitov. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1773297N, 16.7633606E

V místech novostavby byl zkoumán jediný hrob kultury se šňůrovou keramikou s inventářem silně porušeným již v pravěku. Jde o část pohřebiště odkrývaného postupně od roku 2018 (Kos, Parma 2020).

Literatura

Kos, P., Parma, D. 2020: Jiříkovice (okr. Brno-venkov).
Přehled výzkumů 61(1), 160.

Summary

Tvarožná (Brno-Country District), “Díly”. A Corded Ware culture grave with an inventory strongly disturbed in prehistory was examined before the construction of a new building.

David Parma

Uničov (k. ú. Brníčko, okr. Olomouc)

„Za Strojírny“.

Kultura s moravskou malovanou keramikou (eneolit).
Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum.
Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.,
inv. č. 09/2020-102-1 – 09/2020-148-9.

Lokalizace: WGS-84 – 49.7864381N, 17.1578972E; 49.7834317N, 17.1539706E;
49.7826178N, 17.1541317E

Na jaře roku 2020 proběhl severně od uničovských strojírén záchraný archeologický výzkum v prostoru přeložky vysokotlakového plynu. Rýha nové přípojky plynovodu o celkové délce 560 m měla tvar obráceného rozevřeného písmena L, s kratším ramenem nasměrovaným dolů a delším nasměrovaným doprava. Kratší úsek s délkou 110 m měl průběh S-J a jeho jižní konec byl napojený na rozvodnu v areálu strojírén. Na severní zakončení kratší linie se napojovalo delší rameno, které pokračovalo směrem VVJ v délce 450 m. Šířka skrytého prostoru byla 8 m.

Z geomorfologického hlediska se prostor strojírén a území s archeologickými nálezy nachází v rovinaté krajině s hlavním tokem řeky Oskavy, vzdálené cca 1,6 km západním směrem. Rýha pro plynovod prořala mírné návršíčko s max. výškou 249 m n. m. Nadmořská výška lokality, zachycená na obou koncích výkopu, byla 247 m.

Archeologické situace byly objeveny na dvou místech. První areál s objekty byl zkoumán v prostoru kratšího ramene plynovodu, blíže strojírénám. Byly zde prozkoumány tři objekty, ze kterých dva (obj. č. 1 a 3) byly pravěké jámy. Z objektu č. 1 byl vyzvednut soubor mazanícových drobků. Absence datujících nálezů nedovoluje objekty zařadit jinak než rámcově do období pravěku. Soliterní objekt č. 2 byl interpretován jako vývrat stromu.

Druhá skupina jam byla zachycena uprostřed delšího ramene výkopu a čítala celkem 36 objektů. Valná většina prozkoumaných objektů jsou sloupové jamky, které tvořily pravidelnou strukturu – půdorys sloupového domu. Součástí konstrukce domu byly také dva žlábků. Půdorys domu byl pravidelného obdélného tvaru s orientací SSV-JJZ. Delší osa domu kopírovala vrstevnicový průběh návršíčka. Z konstrukce domu se podařilo odkrýt jen severní nároží s fragmenty delší SZ stěny a kratší SV stěny. Zachycená délka domu měřila 15,5 m a šířka cca 5 m. Kromě reliktu stěn byly také objeveny stopy vnitřní konstrukce, a to v podobě dvou sloupových jam, zřejmě součástí nosné konstrukce střechy. Předpokládá se, že se jednalo o hlavní osu domu, nám dovoluje odhadnout šířku domu na cca 6 m. Poblíž konstrukce domu bylo odkryto několik dalších sloupových jamek. V tomto případě se jednalo spíše o stopy neidentifikovatelných staveb a konstrukcí.

Těsně u SZ stěny domu byla prozkoumána zásobnicová jáma, ze které pochází několik atypických keramických zlomků.

Nejbohatší soubor nálezů pochází z objektu č. 9, vzdáleného 19 m JZ směrem od okraje sloupového domu. Jáma/hliník hluboká 1,5 m měla pravidelný oválný půdorys s rozměry 4,6 m × 3,7 m. Četné keramické střepy datují objekt do II. fáze kultury s moravskou malovanou keramikou.

Další dva objekty menších rozměrů, tři sloupové jamky a jeden hliník, byly prozkoumány v otevřené rýze dále JZ směrem od stavby domu. Z objektů máme jen několik atypických střepů, zřejmě stejného staří.

Závěrem lze konstatovat, že zde objevené reliktů sídliště dokonale zapadají do obrazu bohatého osídlení regionu, spojeného s aktivitou lidu s moravskou malovanou keramikou (např. Kalábková 2007, 41–71).

Literatura

Kalábková, P. 2007: Charakteristika osídlení lengyelské kultury v regionu Uničovska. *Pravěk* Nová řada 17/2007, 41–71.

Summary

Uničov (Brničko cadastral area, Olomouc District), "Za Strojírny". The reconstruction of gas pipes brought about a discovery of occupation dated to the later phase of the Moravian Painted Ware culture. Several settlement features, a clay pit and a part of a house layout with estimated dimensions of 14 m (?) × 6 m were examined.

Arkadiusz Tajer

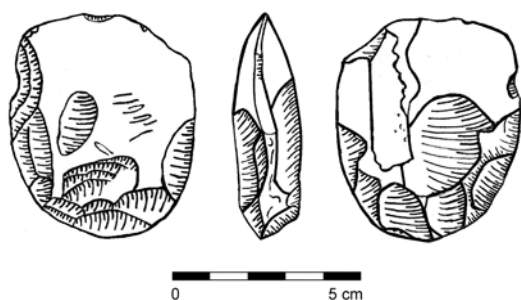
Velké Hoštice (okr. Opava)

Ul. Opavská.

Kultura nálevkovitých pohárů. Pole. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: Slezské zemské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.9357192N, 17.9679272E

V roce 2019 byla na poli na katastrálním území Velkých Hoštic, nedaleko ulice Opavská, nalezena broušená kamenná sekerka (obr. 20). Vyrobená je z kulmské břidlice či prachovce, lehce patinovaná do šedočerna (v čerstvém stavu jde o sytý černý materiál). Jedná se o nástroj, který (na rozdíl od ostatních seker z období nálevkovitých pohárů) je předstípan do takové míry, že plochy po odštípnutí jsou patrné i po obroušení. Tento stav ale není typický, a proto se nabízí myšlenka, že tento kus je druhotně upravený z delší, pravděpodobně zlomené sekerky. Ta se nejspíše zlomila zhruba v půli, a tak byla využita jen její přední část s ostřím. Týl byl pouze doštípan v lomu původní sekerky tak, aby byl týl lehce zašpičatělý, a tedy vhodnější k zasazení do dřevěného topora. Je vybroušena do zaobleného oboustranně broušeného ostří, a jak tomu často u povrchových nálezů z polí bývá, poškozena na povrchu orbou. Artefakt byl nalezen na multikulturní lokalitě, a proto byla datace nepřiliš jednoznačná, nicméně na základě analogií ho lze předběžně zařadit do kultury s nálevkovitými poháry (Šmíd 1993).

Obr. 20. Velké Hoštice. Sekundárně upravená broušená sekerka kultury nálevkovitých pohárů. Kresba M. Dienstpier.

Fig. 20. Velké Hoštice. Funnelbeaker culture secondarily modified polished axe. Drawing by M. Dienstpier.

Literatura

Šmíd, M. 1993: Kultura nálevkovitých pohárů. In: V. Podborský a kol. 1993: *Pravěké dějiny Moravy*. Vlastivěda moravská. Země a lid. Nová řada, svazek 3. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 165–178.

Summary

Velké Hoštice (Opava District). The article reports the find of an untypical small stone axe (Fig. 20) from the Funnel Beaker culture discovered in Opavská Street in 2019.

Michal Dienstpier

Vyškov (k. ú. Dědice u Vyškova, okr. Vyškov)

„Legerní pole“, parc. č. 1402/30, 4577, 4578.

Kultura s moravskou malovanou keramikou (eneolit), kultura se šňůrovou keramikou. Pohřebiště/hřbitov, sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Vyškovska, p. o.

Lokalizace: 49.2937083N, 17.0053111E

V roce 2020 pokračoval výzkum parkoviště a manipulačních ploch zahájený na podzim 2019. K již odkrytým hrobům kultury se šňůrovou keramikou (Mikulková 2020) přibyl další (H 802). Jednalo se opět o rozměrnější, bohužel vyloupenou, hrobovou jámu. Na jejím dně byly mezi roztroušenými lidskými kostmi dobře patrné pozůstatky po vnitřní dřevěné konstrukci hrobové jámy. Dislokace kosterních pozůstatků svědčí o vyloupení hrobu (obr. 21). Z hrobové výbavy se zachovala amfora a džbán dřevohostického typu. Z torzovitě zachované kostry je patrné, že se jednalo o pohřeb dospělého muže. Druhým objektem prozkoumaným v roce 2020 byla rozsáhlá sídlištní jáma, obsahující skromné zlomky keramiky z mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou.

Zkoumaná plocha se nachází mezi účelovou komunikací a tzv. vojenskou železniční vlečkou, na okraji průmyslového areálu, poblíž severozápadního okraje intravilánu Vyškova, na hranici katastrů Vyškova a Dědic u Vyškova. Jedná se o mírné návrší s jižní expozicí. Nejblíže vodním zdrojem je Marchanický potok protékající zhruba 900 m severovýchodně od zkoumané plochy.

Obr. 21. Vyškov-Dědice. Vyloupený hrob kultury se šňůrovou keramikou. Foto B. Mikulková.

Fig. 21. Vyškov-Dědice. Corded Ware culture looted grave. Photo by B. Mikulková.

Literatura

Mikulková, B. 2020: Dědice (okr. Vyškov). *Přehled výzkumů* 61(1), 158.

Summary

Vyškov (Dědice u Vyškova cadastral area, Vyškov District), "Legerní pole". A rescue excavation examined a Corded Ware culture inhumation burial (Fig. 21) and part of a settlement from the later phase of the Moravian Painted Ware culture.

Blanka Mikulková

Zámrský (okr. Přerov)**„Šraňky“, parc. č. 587/1.**

Eneolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

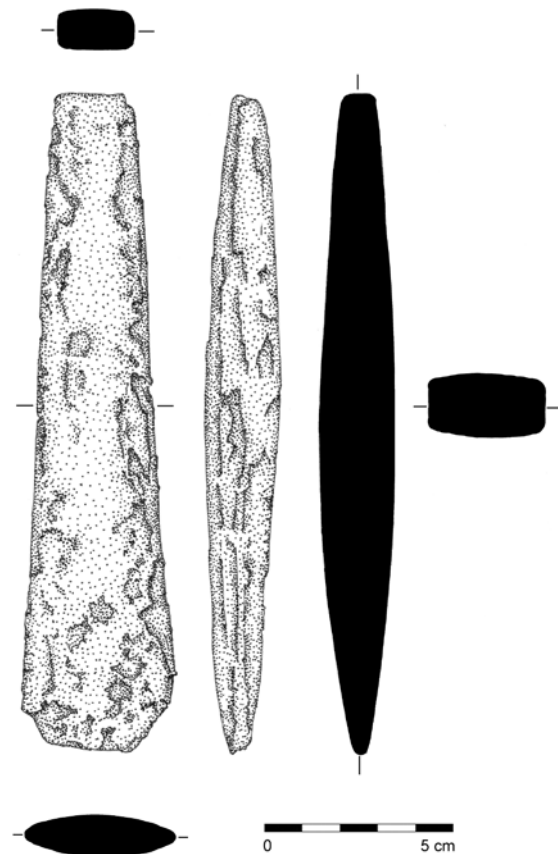
Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o., př. č. 4/2017.

Lokalizace: WGS-84 – 49.5189536N, 17.8322375E

V roce 2017 byl na katastru obce Zámrský během preventivní prospekce realizované spolupracovníkem Muzea Komenského v Přerově, p. o., Pavlem Vilhelmem, zajištěn ojedinelý nález kovové industrie eneolitického stáří. Lokalita se nachází na severních výběžcích Kelčské pahorkatiny svažujících se k levobřežní nivě řeky Bečvy, přibližně 1,4 km severně od středu obce Zámrský, při východním okraji trati „Šraňky“, nad pravým břehem bezejmenné vodoteče, parc. č. 587/1. Nadmořská výška polohy činí 280 m.

Nalezeným kovovým předmětem je plochá měděná sekera protáhlého, mírně lichoběžníkovitého tvaru s rozšířeným ostřím. Příčný průřez je obdélníkový s mírně zaoblenými hranami. V podélném průřezu se zužuje směrem k ostří i k mírně vkleslému týlu. Povrch celého předmětu je pokrytý silnou vrstvou porézní patiny světle zeleného zabarvení. (obr. 22). Ostří sekery je částečně poškozené. Celková délka artefaktu činí 174 mm, maximální dochovaná šířka v úrovni ostří 44,2 mm, šířka týlu 22 mm, výška 20 mm. Váha měděné sekery činí 554,5 g (Schenk, Doupal 2018, 21).

Podle třídění M. Dobeše spadá exemplář ze Zámrska mezi ploché sekery první skupiny a vykazuje největší tvarové shody s typem Rödigen, který je možné datovat do období časného eneolitu, přičemž není vyloučeno ani jeho přežívání do mladších období (Dobeš 2013, 39, tab. 7: 5).

Obr. 22. Zámrský. Měděná sekera. Kresba M. Kovářová.**Fig. 22.** Zámrský. Copper axe. Drawing by M. Kovářová.

Ojedinelý nález ze Zámrska představuje prozatím blíže nespecifikovatelný doklad staroeneolitických aktivit při východním okraji okresu Přerov. Nejbližší známý případ nálezu eneolitického měděného artefaktu pochází ze sousedního katastru obce Ústí (Příkryl 1891, 22).

Literatura

Dobeš, M. 2013: *Měď v eneolitických Čechách*. Dissertationes archaeologicae Brunenses/Pragensesque 18. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

Příkryl, F. 1891: Pravěké nálezy na Záhoří v r. 1889–1890. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* XII(29), 16–23.

Schenk, Z., Doupal, J. 2018: Nejstarší osídlení katastru obce Skalička u Hranic ve světle archeologických pramenů. In: J. Lapáček (ed.): *Skalička. Dějiny a současnost obce*. Skalička: obec Skalička, 14–24.

Summary

Zámrský (Přerov District). An isolated Eneolithic copper axe (Fig. 22) was found in 2017 by P. Vilhelm during a metal detector survey in the eastern part of Přerov District, near “Šraňky” field.

Zdeněk Schenk

Želešice (okr. Brno-venkov)**Želešice I, „Za Lesem“, „Waldäcker“.**

Lengyelská kultura, kultura nálevkovitých pohárů, kultura zvoncovitých pohárů. Sídliště. Průzkum. Sonda. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1060828N, 16.5902461E

Za účelem sledování rozsahu distribuce rohovce typu Stránská skála v jednotlivých obdobích pravěku (Bartík et al. 2019; Bartík, Šebela 2019; Bartík, Škrdla v tisku) probíhají průběžné revize surovinového složení štípaných artefaktů neolitického a eneolitického stáří, které se podařilo získat v rámci projektu zaměřeného na paleolitické osídlení v povodí řeky Bobravy (cf. Škrdla et al. 2012). Nově byl analyzován soubor pocházející z lokality Želešice I, rozprostírající se v trati „Za lesem“ situované v jiho-východní výspě uvedeného katastru. Mezi lety 2010–2011 zde proběhl opakovaný povrchový sběr a série 12 zjišťovacích sond, přičemž ve dvou z nich se podařilo identifikovat výplně pravěkých objektů zahloubených do spraše (Škrdla et al. 2012, 26).

Povrchovými průzkumy lokality s podporou GPS byl získán bohatý soubor paleolitických artefaktů, kromě nich však sběry přinesly i kolekci postpaleolitické štípané industrie čítající 58 ks. Po surovinové stránce převládá rohovec typu Krumlovský les, varieta II (35 ks). Rohovec typu Stránská skála je zastoupen 20 ks. Minoritně byl zjištěn valounový křišťál (2 ks) a rohovec typu Krumlovský les, varieta I (1 ks). Vzhledem k tomu, že soubor neobsahuje výraznější typy, nelze jej datovat jinak než pouze rámcově do mladšího neolitu až eneolitu. Jedinou výjimku představuje v tomto ohledu poškozený hrot typu Štramberský, který je zhotoven z rohovce typu Stránská skála a který můžeme díky analogiím přímo z prostředí exploatačně-dílečského areálu na Stránské skále spojovat pravděpodobně s kulturou nálevkovitých pohárů (i když výskyt těchto hrotů z jiných surovin byl zaznamenán už o něco dříve, cf. Struhár 2014). Do tohoto období může být datována rovněž břitová partie sekeromlatu ze serpentinitu nalezená na západním okraji koncentrace povrchových nálezů. Broušenou industrii zde reprezentuje ještě menší trapézovitá sekera s mírně poškozeným týlem zhotovená z místního

metabazitu typu Želešice, která datačně spadá rovněž do rozmezí mladšího neolitu až staršího eneolitu.

Štípaná industrie byla v menším množství nalezena i ve výplních dvou objektů zachycených v rámci sondáže. V případě objektu v sondě 1 jde o drobnější čepel a dva úštěpy z rohovce typu Stránská skála. Objekt lze datovat na základě doprovodného souboru keramiky do mladšího úseku vývoje kultury zvoncovitých pohárů (KZP), což odpovídá také době, kdy existovalo sídliště KZP přímo na severovýchodním úbočí Stránské skály (poloha Stránská skála IV; Bartík et al. 2018). Z výplně objektu v rámci sondy 2 pochází pouze jeden preparační úštěp z rohovce typu Krumlovský les, varieta II, který provázal nepočetný keramický materiál umožňující pouze rámcové datování do počátku eneolitu (Lengyel II–IV, viz Čižmář et al. 2004).

Jak materiál z povrchových sběrů, tak z jedné ze sond tedy poskytl další cenné doklady o distribuci rohovce typu Stránská skála v širším okolí brněnské kotliny. Přesnější chronologickou pozici některých pouze rámcově datovaných nálezů snad upřesní budoucí výzkum. Kromě lidských aktivit z období mladého paleolitu tak bylo na zájmové lokalitě prokázáno i polykulturní eneolitické osídlení.

Literatura

- Bartík, J., Kopacz, J., Nývltová Fišáková, M., Přichystal, A., Šebela, L., Škrdla, P. 2018: The Question of Chert Exploitation by Bell Beaker People on Stránská skála Hill (Brno-Slatina, Czech Republic). *Journal of Neolithic Archaeology* 20, Special Issue 4, 185–202.
- Bartík, J., Šebela, L. 2019: Use of cherts of the Stránská skála type in the prehistoric times. Late Eneolithic. In: J. Kopacz (ed.): *The end of the Stone Age on the Stránská skála Hill in Brno – lithic production or “Optimalization”?* Rzeszow: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., 79–83.
- Bartík, J., Škrdla v tisku: Raw material as fossil directeur: a history of the use of the Stránská skála-type chert. *Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied*.
- Bartík, J., Škrdla, P., Šebela, L., Přichystal, A., Nejman, L. 2019: Mining and processing of the Stránská skála-type chert during Late Neolithic and Early Eneolithic periods. *Archeologické rozhledy* LXXI(3), 373–417.
- Čižmář, Z., Pavúk, J., Procházková, P., Šmíd, M. 2004: K problému definování finálního stadia lengyelské kultury. In: B. Hänsel, E. Studeníková (eds.): *Zwischen Karpaten und Ägäis. Neolithikum und ältere Bronzezeit. Gedenkschrift für Viera Němejcová-Pavúková*. Internationale Archäologie, Studia honoraria 21. Rahden/Westf.: Verlag Maria Leidorf, 208–232.
- Struhár, V. 2014: Contribution to the problems of occurrence of erratic Side Notched Arrowheads („Kerbespitze“) in Eneolithic cultures. In: J. Kovárník (ed.): *International Symposium „Centenary of Jaroslav Palliardi’s Neolithic and Aeneolithic Relative Chronology“ and XXXIIIrd Conference on the Neolithic and Eeneolithic our countries*. Moravské Budějovice, Monday 15th – Thursday 18th September 2014. Programme, Book of abstracts. Moravské Budějovice: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 26–27.
- Šebela, L. 2019: Use of cherts of the Stránská skála type in the prehistoric times – The Únětice culture. In: J. Kopacz (ed.): *The end of the Stone Age on the Stránská skála Hill in Brno – lithic production or “Optimalization”?* Rzeszow: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., 83–86.
- Škrdla, P., Rychtaříková, T., Nejman, L., Kuča, M. 2012: Revize paleolitického osídlení na dolním toku Bobravy. Hledání nových stratifikovaných EUP lokalit s podporou GPS a dat z dálkového průzkumu Země. *Přehled výzkumů* 52(1), 9–36.

Summary

Želešice (Brno-Country District), Želešice I, “Za Lesem”, “Waldäcker”. Gradual revisions of the material composition of Neolithic and Eneolithic chipped artefact collections, gathered during a project focused on the Palaeolithic occupation in the River Bobrava basin (cf. Škrdla et al. 2012), are underway to monitor the extent of the distribution of Stránská skála type chert in individual prehistory periods (Bartík et al. 2019; Bartík, Šebela 2019; Bartík, Škrdla in print). An assemblage from the Želešice I site, in “Za Lesem” field, has been newly analysed. Repeated surface artefact surveys and a series of 12 evaluation trial trenches were carried out in 2010–2011, identifying the backfills of prehistoric features sunken into loess (Škrdla et al. 2012, 26). The Stránská skála type chert is represented by 20 specimens in the surface assemblage. Three more artefacts of this material were discovered in the backfill of a feature (trial trench 1) dated to the Bell Beaker culture period. However, multi-phase Eneolithic occupation can be presumed at the site.

Jaroslav Bartík, Tereza Rychtaříková, Petr Škrdla

Železné (okr. Brno-venkov)

„Záhomí“, parc. č. 522/24, 522/46, 522/50.

Mladší stupeň kultury s moravskou malovanou keramikou.

Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum.

Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – -607368.99, -1141285.81; -607358.67, -1141304.07; -607318.06, -1141304.60; -607236.30, -1141217.68; -607258.53, -1141204.19

V průběhu roku 2020 pokračovali pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., v záchraných archeologických výzkumech v poloze „Záhomí“, jež byly vyvolány postupnou výstavbou rodinných domů (srov. Přichystal 2019; 2020). Nově bylo na pozemcích parc. č. 522/24, 522/46 a 522/50 dokumentováno porušení dalších 18 zahloubených sídlištních objektů, z nichž většinu je možné na základě získaného materiálu opět datovat do II. stupně kultury s moravskou malovanou keramikou. Z nálezů si zaslouží zmínku silně stylizovaná ženská plastika (obr. 23) se sloupcovým tělem (srov. Podborský 1985, 80–81).

Obr. 23. Železné. Keramická ženská plastika kultury s moravskou malovanou keramikou (mladší stupeň). Foto M. Přichystal.

Fig. 23. Železné. Ceramic female figurine of the Moravian Painted Ware culture (later phase). Photo by M. Přichystal.

Literatura

- Podborský, V. 1985: *Těšetice–Kyjovice 2. Figurální plastika lidu s moravskou malovanou keramikou*. Spisy University J. E. Purkyně v Brně, Filozofická fakulta 262. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně.

Přichystal, M. 2019: Železné (okr. Brno-venkov).

Přehled výzkumů 60(1), 204.

Přichystal, M. 2020: Železné (okr. Brno-venkov).

Přehled výzkumů 61(1), 165.

Summary

Železné (Brno-Country District), “Záhomí”. Rescue excavations brought about by further family house construction continued in 2020. The disturbance of another 18 sunken features was newly documented in the examined area; most can again be dated to phase II of the Moravian Painted Ware culture based on the gathered material. A strongly stylised female figurine with a column-shaped body (Fig. 23) deserves special attention.

Michal Přichystal